

Pura Raza Menorquina

Stoeterij Het Soerhuis is gelegen in het Gelderse Wilp, diep in het hart van Nederland. Wij bezochten de mooie boerderij van Jannette Bijsterbosch en Francisco (Sisco) Fuster op een frisse lentedag. Desondanks heerste er een onmiskenbaar zuiderse sfeer. Sisco is afkomstig van het Spaanse eiland Menorca en nam heel wat herinneringen aan zijn thuisland mee naar het koude Nederland. Wij komen voor een van die 'souvenirs': de Pura Raza Menorquina, een zeldzaam paardenras dat onlosmakelijk verbonden is met zijn geboorteland.

De zwarte paarden uit Menorca lopen nog maar een vijftal jaar rond in Wilp. Jannette Bijsterbosch vertelt: "We hebben een bungalowpark in Nederland en doen in onroerend goed in Spanje. Lange tijd werden wij volledig opgeslokt door ons werk. Tot we een zes jaar geleden een nieuwe draai wilden geven aan ons leven. Meer buiten leven, meer ontspannen en genieten. We kochten deze boerderij en er kwamen al gauw paarden op het erf." Sisco Fuster: "Het was onmiddellijk duidelijk dat als er paarden kwamen, ze van Menorca zouden komen. Ik wilde graag de paarden uit mijn jeugd terughalen." De Menorca was tot dan toe een in Nederland en België totaal onbekend ras. De positieve reacties van enkele paardenliefhebbers uit de buurt inspireerden het koppel om meer paarden naar Nederland te halen en het ras buiten Menorca te promoten. Sisco: "In 2005 zijn we begonnen met vijf merries en twee hengsten. Maar het barstte een beetje uit zijn voegen en nu staan hier tien merries, vier hengsten en heel wat opfok, in totaal zo'n 35-tal paarden." De officiële naam van het Menorcaanse ras is Pura Raza Menorquina (PRM), maar ze krijgen ook andere namen: Menorquin, Menorca en Menorcapaard.

Traditionele dorpsfeesten

Sisco's liefde voor Menorca zit diep. "Ik wist bij wijze van spreken niet anders dan dat paarden zwart zijn en dat ze steigeren (lacht). Menorca is natuurlijk een eiland en min of meer geïsoleerd van het vasteland. Daarom zie je er bijna enkel Menorcaanse paarden. Tot mijn twintigste ben ik nooit in contact gekomen met andere paarden." Het paard is een belangrijk deel van de Menorcaanse traditie. Paarden zijn de

hoofdrospelers tijdens de traditionele dorpsfeesten op het eiland. Al eeuwen wordt in Ciutadella, waar Sisco geboren werd, het traditionele en religieuze feest Sant Joan gevierd. "Het volk leeft hier het hele jaar naar toe. Het is een heel spektakel. De paarden, wel honderd, lopen in een lange stoet achter elkaar. Als ze eraan komen, beginnen de mensen te joelen en maken ze ruimte. Beurtelings zie je barokke halzen boven de menigte uitkomen, als de ruiters hun paarden laten steigeren. Vooraan rijden de jonge ruiters, achteraan de ouderen." Nu ook diezelfde paarden uit zijn Nederlandse keukenraam te kunnen zien, doet Sisco goed. "Het is voor mij een stukje Menorca dat ik mee naar Nederland heb genomen. Iets dat mij herinnert aan mijn vaderland." Jannette: "Zelfs de kippen die hier rondlopen, komen uit Menorca (lacht)."

Professionele hobby

Zo professioneel als ze hun bungalowbedrijf leiden, pakken Jannette en Sisco ook de promotie van hun Menorca paarden aan. "We fokken met de beste bloedlijnen, hebben een sterk uitgebouwde website ontwikkeld, bemiddelen tussen fokkers in Menorca en potentiële kopers en organiseren af en toe promotieoptredens van Menorcaanse ruiters met hengstencarroussels. Maar toch blijft het hobby voor ons. We fokken enkel met onze eigen hengsten en stellen die ook enkel ter dekking voor Menorcaanse merries. Vooral Friezenliefhebbers zouden graag de Menorquina inzetten op hun Friese merries om die te veredelen. Maar het is niet onze bedoeling om snel geld te verdienen, we willen het ras bekender maken bij het juiste publiek." Jannette en Sisco doen hun uiterste best om voor elke liefhebber van het ras het juiste paard te vinden. Ze bieden alle soorten Menorca's aan, van veulen tot volledig afgerichte hengst. Sisco: "De Menorca-merries zijn voor elke ruiter geschikt door hun zachte en betrouwbare temperament. Ons dochtertje reed als achtjarige al met één van onze merries. De hengsten verkopen we alleen aan ervaren ruiters. Ze zijn extra indrukwekkend en trots, maar ook heel wat temperamentvoller.

"Voor klanten die hun paarden op de typisch Menorcaanse manier willen rijden, bieden we ook trainingsweken op Menorca aan"

Je krijgt wel eens onervaren mensen over de vloer die aangetrokken worden door het plaatje van zo'n steigerende hengst, maar er niet mee om kunnen gaan. Dan verkopen we hen in ieder geval geen hengst." Hangt er aan een exclusief paardenras ook een exclusief prijskaartje? Jannette: "De prijs is afhankelijk van leeftijd, geslacht, kwaliteit, graad van africhting... Maar laten we zeggen dat je voor een goed zadelmak, jong paard ongeveer 9000 à 10.000 euro betaalt. Er zijn natuurlijk zowel uitschieters naar boven als naar beneden."

Tussenpersoon

Het oorspronkelijke doel, de promotie van het ras, lijkt stilaan te lukken. Via de Gelderse stoeterij vond de Pura Raza Menorquina al de weg naar Nederland, België, Frankrijk, Italië, Duitsland Denemarken en zelfs Rusland. De stoeterij werkt ook samen met liefhebbers uit Spanje, Italië en Griekenland om de Menorquina te vermarkten en wil zich in de toekomst richten op de Arabische Emiraten en de Chinese markt. Dit betekent dat de eigen stoeterij niet voldoende paarden zal kunnen aanleveren voor al die klanten. Daarom handelen Sisco en Jannette als tussenpersoon voor Menorcaanse fokkers en potentiële klanten. "Sommige van de fokkers zijn mijn oude klaskameraden. Ik weet wie ik kan vertrouwen en waar ik een goed paard kan vinden in Menorca. Als we een paard kopen, ken ik altijd de achtergrond. Soms nemen we kopers mee om paarden uit te testen, andere mensen kopen een paard vanaf een foto. Voor klanten die hun paarden op de typisch Menorcaanse manier willen rijden, bieden we ook trainingsweken op Menorca aan."

De Menorcaanse rijstijl is gebaseerd op de eeuwenlange paardengeschiedenis van Menorca. De boeren op het eiland bezitten sinds mensenheugenis zwarte barokke paarden. Toch werd de Menorca pas in 1987 officieel erkend. Het paardenbestand is relatief klein en weinig bekend buiten Menorca. Dit aantal is de laatste jaren wel flink ge-

groeid. Volgens een laatste telling lopen er momenteel 3200 Menorca's rond. De opstart van een georganiseerd stamboek ging gepaard met een professionalisering van de fokkerij van het zwarte paard. Op initiatief van een aantal studenten van de universiteit van Zaragoza werd een uitgebreid onderzoek naar de genetische basis van het ras uitgevoerd. Daaruit bleek dat het grotendeels dezelfde genen voert als de bekendere Pura Raza Español/Española. Hun erfelijke code lijkt het meeste op die van de Andalusiër, daarnaast zijn er ook overeenkomsten met de Berber en de Engelse volbloed.

Strategisch punt

Die bloedvermenging is te herleiden tot de geschiedenis van het eiland in de Balearen: Menorca was gedurende vijfhonderd jaar bezet door moslims, en later ook door Engelsen en Fransen. Het eiland heeft bovendien jarenlang deel uitgemaakt van het Spaanse koninkrijk. Omdat het een strategisch punt in de Middellandse Zee was, moesten er militairen zijn op het eiland. De Arabieren voerden hun Arabische volbloed en Berbers in, de Engelsen namen hun 'thoroughbreds' mee en de Spanjaarden verscheepten hun Pura Raza Español naar het eiland. Het genetische onderzoek wordt nog steeds verder gezet om de fokkerij te verbeteren. Zo wordt onderzocht welke hengsten bepaalde gewenste of ongewenste eigenschappen vererven. Al die informatie wordt via info-avonden onder de fokkers verspreid. Het stamboek waarschuwt onder meer voor het gebruik van een te sterk inteelpercentage en daarbij horende genetische afwijkingen. Bepaalde bloedlijnen komen in heel veel paarden voor. Door de beperkte genetische basis en fokstapel loert het gevaar van te veel bloedvermenging. Sisco: "Het merendeel van de fokkers is correct bezig, maar je hebt natuurlijk altijd kleine boertjes die een fokmerrie hebben en fokken, uit gemak, met de eigen hengst of de hengst van de buurman, of dat nu een goede combinatie is of niet."

Rasbeschrijving

Trots. Dat woord valt meerdere keren als Jannette en Sisco hun paarden beschrijven. Menorquina's zijn door de band genomen geen grote paarden. De merries variëren tussen de 1,52m en 1,55m, hengsten zijn gemiddeld 1,60m tot 1,62m. De enige toegelaten kleur is zwart. Beperkte witte aftekeningen op voorhoofd en benen zijn toegestaan. Het hoofd is lang en middelmatig van grootte en droog, met redelijk kleine, puntige oren. Bij sommige paarden zie je het voor barokke paarden kenmerkende ramshoofd. Het front hoort recht te zijn. De hals is stevig gebouwd en licht gebogen, gespierd en breed bij het lichaam. De manen en start zijn vol, lang en licht krullend. De staart is laag ingeplant. Het beenwerk van de Menorcapaarden is lang, slank en recht met een sterk spronggewricht en een goede hoek in de achterbenen. De hoeven zijn fijn en niet te breed. De rug is lang en licht gebogen. De Pura Raza Menorquina lijkt qua bouw sterk op de Andalusiër, maar is iets ranker gebouwd.

Zoals bij de P.R.E. organiseert het Menorcaanse stamboek ook keuringen. Jannette: "Zowel hengsten als merries moeten aan de minimumeisen van het stamboek voldoen vóór hun nakomelingen kunnen worden ingeschreven in het stamboek. Ze worden gekeurd door een keurmeester en een dierenarts en worden dan apto (hengsten) of apta (merries). Er wordt gekeken naar exterieur, beenstanden, aftekeningen, bewegingen... Sinds kort is er een nieuw predikaat voor jonge hengsten die bepaalde prestaties kunnen voorleggen. Elk jaar worden er ook raskampioenen uitgeroepen. Wij fokken enkel met bloedlijnen die op die keuringen succesvol zijn."

Pronken

Waarvoor wordt de Pura Raza Menorquin buiten Menorca gebruikt? Sisco: "Er zijn natuurlijk mensen die graag de Menorcaanse rijstijl aanleren om hun paard zo voor te stellen. Maar het merendeel van onze klanten rijdt hun paard eerder recreatief en dressuurmatig. Menorquina's zijn, net zoals Andalusiërs, zeer goed in de verzameling. Het stamboek heeft een paar jaar geleden een hele goede jonge Menorquina-hengst geschonken aan de Koninklijke Spaanse rijsschool in Jerez om het ras te promoten en bekender te maken bij het grote publiek." Jannette "Wij hebben nu ook een hengst bij een Nederlandse

Menorcaanse rijstijl

De 'Doma Menorquina', de Menorcaanse dressuur, is onlosmakelijk verbonden met de talloze paardenfeesten op Menorca. Ze onderscheidt zich door de teugelvoering met één hand, de typische feestelijke ruiterskleding, het versierde Menorcaanse zadel en de eigen rijstijl. De ruiters rijden in een korte en verzamelde draf en laten het paard op zijn achterbeen draaien in een omgekeerde pirouette, om zo de mond van het paard tegen het duwende publiek tijdens de feesten te beschermen. Daarnaast vertonen ze piaffe, passage en klassieke pirouette. Het meest typerend en tot de verbeelding sprekend is het op commando steigeren, 'es Bot' genaamd, waarbij de positie van hoofd en hals in de aanleuning blijft en in contact met de ruitershand. Van daaruit wordt 'es bot de caminar' ontwikkeld: verder lopen op de achterbenen. De Menorcaanse hengstencarroussels lopen zo de hele piste af op de achterbenen. Tegenwoordig bestaat er een reglement van de Doma Menorquina en worden er wedstrijden in federatieverband gehouden.

dressuurruiter staan om uit te brengen in de sport. Zo willen we laten zien wat zo'n paard kan presteren. Maar wij verkopen geen sportpaarden! Je komt bij ons, omdat je een exclusief en mooi paard wil. Iets anders, om mee te pronken."

Tyrol

De belangrijkste dekhengst van de stoeterij moet wel Tyrol (v. Nonte) zijn. Hij is nu vijf jaar en het typevoorbeeld van een goede Menorquina, een paard om mee te showen: veel barokke uitstraling, een trotse hoofdhouding en verheven bewegingen. Tyrol stamt rechtstreeks af van een meervoudig raskampioen. Hij heeft een heel speels karakter, al kan het hengst-zijn er soms zorgen dat hij wat ondeugend is. De tweede hengst die als dekhengst uitgebaat wordt, is de vierjarige Urubu FR, de volle broer van Tyrol. Hij is het voorbeeld van de wat grotere (1,71 m) en rankere Menorquina. In Nederland is dat type erg populair, omdat de meeste ruiters groter zijn dan de gemiddelde Spanjaard. Venturer YCR (v. Olímpico Ruiz) is een wat kleinere hengst (nu nog 1,58m) uit 2007. Hij heeft een heel erg vriendelijk en nieuwsgierige aard.

In de merriestapel komen we veel paarden van dezelfde fokkerij tegen. Pyurka EB, Palonia EB en Puruga EB leefden in Menorca als jonge paarden al samen in vrijheid. Talaia is één van de belangrijkste merries van Sisco en Jannette. Sisco: "Ze is zeer barok gebouwd met een goede botstructuur en beschikt over uitzonderlijke bewegingen. Als fokmerrie is zij zeer waardevol; haar veulens erven duidelijk haar bewegingen en bouw, vooral de hals is duidelijk herkenbaar in haar nakomelingen." 2010 blijkt een bijzonder vruchtbaar jaar te zijn voor de stoeterij. Er werden maar liefst negen nieuwe Menorquina-veulens geboren. Vooral het hengsteneulen AlQasr lijkt heel beloftevol. Jannette: "Het is ons mooiste veulen tot nu toe. Vanaf de eerste dag al viel hij op tussen de anderen. Sisco zou ze liefst allemaal houden, ik ben meestal eerder voor de verkoop. Maar over deze waren we het direct eens: die blijft hier staan!" ■

